Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 13ης Ιουλίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 – Αρμοδιότητα στον τομέα των ασφαλειών – Εθνική νομοθεσία προβλέπουσα, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, το δικαίωμα του ζημιωθέντος να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων απευθείας κατά του ασφαλιστή του υπαιτίου του ατυχήματος – Ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συμφωνηθείσα μεταξύ του ασφαλιστή και του υπαιτίου της ζημίας»

Στην υπόθεση C-368/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Højesteret (Ανώτατο Δικαστήριο, Δανία) με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Ιουλίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Assens Havn

κατά

Navigators Management (UK) Limited,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, M. Safjan (εισηγητή) και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Navigators Management (UK) Limited, εκπροσωπούμενη από τον H. Nissen, advokat,

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις L. Van den Broeck και J. Van Holm,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González και την A. Gavela Llopis,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις M. Heller και L. Grønfeldt,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13, σημείο 5, και του άρθρου 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Assens Havn (λιμένα του Assens, Δανία) και της ασφαλιστικής εταιρίας Navigators Management (UK) Limited (στο εξής: Navigators Management), σχετικά με την επισκευή ζημίας την οποία προκάλεσε στην προβλήτα του λιμένα του Assens ρυμουλκό ασφαλισμένο στην εταιρία αυτή.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 44/2001

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 11 και 13 του κανονισμού 44/2001 έχουν ως εξής:

«(11)

Οι κανόνες δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και η δωσιδικία αυτή πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των μερών δικαιολογεί άλλο συνδετικό παράγοντα. […]

[…]

(13) Στις συμβάσεις ασφάλισης, καταναλωτών και εργασίας είναι σκόπιμο να προστατεύεται το αδύναμο μέρος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας.»

4 Τα άρθρα 8 έως 14, που περιλαμβάνονται στο τμήμα 3, με τίτλο «Διεθνής δικαιοδοσία σε υποθέσεις ασφαλίσεων», του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού, προβλέπουν τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων.

5 Κατά το άρθρο 8 του ίδιου κανονισμού:

«Σε υποθέσεις ασφαλίσεων η διεθνής δικαιοδοσία ρυθμίζεται από το παρόν τμήμα, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 4 και του άρθρου 5, σημείο 5.»

6 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001 ορίζει τα ακόλουθα:

«Ένας ασφαλιστής ο οποίος έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί:

α) ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους όπου έχει την κατοικία του ή·

β) σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον την αγωγή έχει ασκήσει ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή, ο ασφαλισμένος ή ο δικαιούχος, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου ο ενάγων έχει την κατοικία του […]

[…]».

7 Το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Ο ασφαλιστής μπορεί επιπλέον να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, αν πρόκειται για ασφάλιση αστικής ευθύνης ή για ασφάλιση ακινήτων. Το ίδιο ισχύει αν η ασφάλιση αφορά από κοινού ακίνητα και κινητά που καλύπτονται από το ίδιο ασφαλιστήριο και η προσβολή τους οφείλεται στην ίδια αιτία.»

8 Το άρθρο 11, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι διατάξεις των άρθρων 8, 9 και 10 εφαρμόζονται σε περίπτωση ευθείας αγωγής του ζημιωθέντος κατά του ασφαλιστή, εφόσον η ευθεία αγωγή επιτρέπεται.»

9 Το άρθρο 13 του ίδιου κανονισμού έχει ως εξής:

«Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνίες:

[…]

2) που επιτρέπουν στον αντισυμβαλλόμενο, τον ασφαλισμένο ή τον δικαιούχο να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια, εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, ή

3) που έχουν συναφθεί μεταξύ ασφαλιστή και αντισυμβαλλόμενου που έχουν κατά το χρόνο σύναψης της συμβάσεως κατοικία ή συνήθη διαμονή το ίδιο κράτος μέλος, και έχουν ως αποτέλεσμα να απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους, ακόμα και αν το ζημιογόνο γεγονός συμβεί στην αλλοδαπή, εκτός αν το δίκαιό του απαγορεύει τέτοιες συμφωνίες, ή

[…]

5) που αφορούν ασφαλιστική σύμβαση, εφόσον αυτή καλύπτει έναν ή περισσότερους κινδύνους από τους αναφερόμενους στο άρθρο 14.»

10 Το άρθρο 14 του κανονισμού 44/2001 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Οι αναφερόμενοι κίνδυνοι στο άρθρο 13 σημείο 5 είναι οι ακόλουθοι:

1) Κάθε απώλεια ή ζημία σε:
   α) πλοία, εγκαταστάσεις ανοικτά των ακτών και στην ανοικτή θάλασσα ή αεροσκάφη, η οποία συνδέεται με τη χρησιμοποίησή τους για εμπορικούς σκοπούς·

   […]

2. Κάθε είδος ευθύνης, εκτός από την ευθύνη για σωματικές βλάβες των επιβατών ή για απώλεια ή ζημία των αποσκευών τους:
   α) από τη χρησιμοποίηση ή εκμετάλλευση πλοίων, εγκαταστάσεων ή αεροσκαφών, σύμφωνα με το σημείο 1 στοιχείο α) ανωτέρω, στο μέτρο που, όσον αφορά τα τελευταία, το δίκαιο του συμβαλλόμενου κράτους εγγραφής του αεροσκάφους δεν απαγορεύει τις συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας ως προς την ασφάλιση των κινδύνων αυτών·

[…]».

11 Το άρθρο 23 του κανονισμού αυτού, το οποίο περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας» τμήμα 7 του ίδιου κεφαλαίου ΙΙ, ορίζει, στις παραγράφους 1 και 5, τα ακόλουθα:

«1. Αν τα μέρη, από τα οποία ένα τουλάχιστον έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους, συμφώνησαν ότι ένα δικαστήριο ή τα δικαστήρια κράτους μέλους θα δικάζουν τις διαφορές που έχουν προκύψει ή που θα προκύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, το δικαστήριο αυτό ή τα δικαστήρια του κράτους αυτού έχουν διεθνή δικαιοδοσία. Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική, εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως. Μια τέτοια συμφωνία διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να καταρτισθεί:

α) είτε γραπτά είτε προφορικά με γραπτή επιβεβαίωση·

β) είτε υπό τύπο ανταποκρινόμενο στην πρακτική που έχουν καθιερώσει οι συμβαλλόμενοι στις μεταξύ τους σχέσεις·

γ) είτε, στο διεθνές εμπόριο, υπό τύπο ανταποκρινόμενο στις συνήθειες τις οποίες τα μέρη γνωρίζουν ή οφείλουν να γνωρίζουν και οι οποίες είναι ευρέως γνωστές σ' αυτού του είδους την εμπορική δραστηριότητα και τηρούνται τακτικά από τους συμβαλλόμενους σε συμβάσεις, του είδους για το οποίο πρόκειται, στη συγκεκριμένη εμπορική δραστηριότητα.

[…]

5. Οι συμφωνίες διεθνούς δικαιοδοσίας καθώς και οι ανάλογες ρήτρες της συστατικής πράξεως του trust δεν παράγουν αποτελέσματα αν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις των άρθρων 13, 17 και 21 ή αν τα δικαστήρια, τη διεθνή δικαιοδοσία των οποίων αποκλείουν, έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 22.»

12 Ο κανονισμός 44/2001 καταργήθηκε με το άρθρο 80 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1). Βάσει, πάντως, του άρθρου του 81, δεύτερο εδάφιο, ο κανονισμός 1215/2012 εφαρμόζεται μόνον από τις 10 Ιανουαρίου 2015.

Η Συμφωνία ΕΚ-Δανίας

13 Η συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 19 Οκτωβρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 299, σ. 62, στο εξής: Συμφωνία ΕΚ-Δανίας), και εγκρίθηκε, στο όνομα της Κοινότητας, με την απόφαση 2006/325/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2006 (ΕΕ 2006, L 120, σ. 22), έχει ως σκοπό την εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού 44/2001, καθώς και των μέτρων εφαρμογής του, στις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Βασιλείου της Δανίας. Η Συμφωνία άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 2007, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 2 (ΕΕ 2007, L 94, σ. 70).

14 Το προοίμιο της Συμφωνίας ΕΚ-Δανίας έχει ως εξής:

«[…]

Εκτιμώντας ότι το Δικαστήριο [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] θα πρέπει να έχει δικαιοδοσία έκδοσης προδικαστικών αποφάσεων, με τις ίδιες προϋποθέσεις, σε ζητήματα που αφορούν το κύρος και την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας, τα οποία τίθενται από δικαστήριο της Δανίας και ότι τα

δικαστήρια της Δανίας θα πρέπει να μπορούν να παραπέμπουν προδικαστικά ερωτήματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών όσον αφορά την ερμηνεία του κανονισμού [44/2001] και των μέτρων εφαρμογής του,

[…]».

15 Το άρθρο 2 της Συμφωνίας ΕΚ-Δανίας, με τίτλο «Διεθνής δικαιοδοσία και αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα ακόλουθα:

«Οι διατάξεις του κανονισμού [44/2001], ο οποίος προσαρτάται στην παρούσα συμφωνία και αποτελεί μέρος της, μαζί με τα μέτρα εφαρμογής του, τα οποία εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 74, παράγραφος 2, του κανονισμού και –όσον αφορά τα μέτρα εφαρμογής που εκδίδονται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας– εφαρμόζονται από [το Βασίλειο της Δανίας], όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 της παρούσας συμφωνίας, και τα μέτρα τα οποία εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 74, παράγραφος 1, του κανονισμού, εφαρμόζονται, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, που ισχύει στις σχέσεις μεταξύ της [Ένωσης] και [του Βασιλείου της Δανίας].»

16 Το άρθρο 6 της Συμφωνίας ΕΚ-Δανίας, με τίτλο «Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] όσον αφορά την ερμηνεία της συμφωνίας», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα ακόλουθα:

«Εάν ανακύψει ζήτημα επί του κύρους ή της ερμηνείας της παρούσας συμφωνίας σε υπόθεση η οποία εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου της Δανίας, το εν λόγω δικαστήριο παραπέμπει το ζήτημα στο Δικαστήριο για να αποφανθεί επ' αυτού, οσάκις υπό τις ίδιες προϋποθέσεις θα υπήρχε ανάλογη απαίτηση από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον κανονισμό [44/2001] και τα μέτρα εφαρμογής του, που αναφέρονται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της παρούσας συμφωνίας.»

Το δανικό δίκαιο

17 Το άρθρο 95 του forsikringsaftaleloven (νόμου περί των συμβάσεων ασφαλίσεως) ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Εφόσον έχει αποδειχθεί η ευθύνη του ασφαλισμένου έναντι του ζημιωθέντος και έχει προσδιορισθεί το ποσό της οφειλόμενης αποζημιώσεως, ο ζημιωθείς, εφόσον η απαίτησή του δεν έχει ικανοποιηθεί, υποκαθίσταται στα δικαιώματα του ασφαλισμένου έναντι της ασφαλιστικής εταιρίας.

2. Ο ζημιωθείς υποκαθίσταται επίσης στην απαίτηση του ασφαλισμένου έναντι της ασφαλιστικής εταιρίας εάν η αξίωση αποζημιώσεώς του επηρεάζεται από την εκκαθάριση, την πτώχευση, τον πτωχευτικό συμβιβασμό ή την αναδιάρθρωση χρέους του ασφαλισμένου. Στον βαθμό που η απαίτηση του ζημιωθέντος εξακολουθεί να μην ικανοποιείται, μπορεί να αντιταχθεί κατά της ασφαλιστικής εταιρίας η συνολική απαίτηση αποζημιώσεως. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην πρώτη περίοδο της παρούσας, η εταιρία οφείλει να ενημερώσει εντός ευλόγου χρόνου τον ασφαλισμένο ότι της έχει κοινοποιηθεί απαίτηση αποζημιώσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

18 Την άνοιξη του 2007, η Skåne Entreprenad Service AB, εταιρία σουηδικού δικαίου (στο εξής: Skåne Entreprenad), διενήργησε μεταφορά ζαχαρότευτλων προς εργοστάσιο ευρισκόμενο στο Nykøbing Falster (Δανία). Ένα τμήμα της εν λόγω μεταφοράς πραγματοποιήθηκε με πλοίο από το Assens στο Nakskov (Δανία). Για το εν λόγω ταξίδι, η Skåne Entreprenad ναύλωσε μια σειρά ρυμουλκών και φορτηγίδων, μεταξύ των οποίων το ρυμουλκό Sea Endeavour I, συνήψε δε σχετική σύμβαση ασφαλίσεως αστικής ευθύνης με την εταιρία Navigators Management.

19 Η σύμβαση ασφαλίσεως περιελάμβανε μεταξύ άλλων την ακόλουθη ρήτρα:

«Εφαρμοστέο δίκαιο και δικαιοδοσία Η παρούσα ασφαλιστική σχέση διέπεται από και ερμηνεύεται σύμφωνα με το δίκαιο της Αγγλίας και της Ουαλίας και κάθε συμβαλλόμενο μέρος συναινεί στην υπαγωγή της στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστηρίων της Αγγλίας και της Ουαλίας.»

20 Εξάλλου, οι ασφαλιστικοί όροι της Navigators Management ορίζουν τα εξής:

«7) Εφαρμοστέο δίκαιο, διαδικασία σε περίπτωση διαφοράς και επίλυση των διαφορών Η παρούσα ασφαλιστική σχέση, διέπεται από και ερμηνεύεται σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο. Ιδίως, διέπεται από τον νόμο Marine Insurance Act του 1906, όπως ενδεχομένως τροποποιήθηκε, οι διατάξεις του οποίου ενσωματώνονται στη σύμβαση ασφαλίσεως. Η παρούσα ασφαλιστική σχέση, καθώς και οποιαδήποτε διαφορά ενδέχεται να ανακύψει βάσει αυτής ή σε σχέση με αυτήν, υπάγονται επίσης στην αποκλειστική αρμοδιότητα του [High Court of Justice (England & Wales)] [ανώτερου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία)] του Λονδίνου [Ηνωμένο Βασίλειο)].»

21 Στις 24 Νοεμβρίου 2007, ενώ το ρυμουλκό Sea Endeavour I εκινείτο εντός του λιμένα του Assens, προκάλεσε ζημίες στην προβλήτα του. Οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν επί του πώς ακριβώς προκλήθηκαν οι εν λόγω ζημίες και επί του ποιος είναι ο υπαίτιος των ζημιών αυτών.

22 Δεδομένου ότι η Skåne Entreprenad κηρύχθηκε στο μεταξύ σε πτώχευση, ο Assens Havn άσκησε απευθείας αγωγή κατά της Navigators Management, που κάλυπτε την αστική ευθύνη του φερομένου ως υπαιτίου της ζημίας, ενώπιον του Sø- og Handelsretten (δικαστηρίου ναυτικών και εμπορικών διαφορών, Δανία), ζητώντας να υποχρεωθεί η δεύτερη αυτή εταιρία να του καταβάλει ποσό 1 310 536 κορωνών Δανίας (DKK) (περίπου 176 270 ευρώ) προς αποκατάσταση των εν λόγω ζημιών.

23 Αφού έκρινε επί του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας με ειδική διαδικασία, το δικαστήριο αυτό, με απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2014, απέρριψε την αγωγή λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας των δανικών δικαστηρίων, με την αιτιολογία ότι η ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας που είχε συναφθεί μεταξύ των συμβαλλομένων στη σύμβαση ασφαλίσεως ήταν αντιτάξιμη έναντι του ζημιωθέντος. Κατά της ως άνω αποφάσεως ο Assens Havn άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το κύριο ζήτημα είναι αν ο Assens Havn, ο οποίος, δυνάμει του άρθρου 95, παράγραφος 2, του νόμου περί των συμβάσεων ασφαλίσεως, έχει δικαίωμα ασκήσεως αγωγής απευθείας κατά της ασφαλιστικής εταιρίας του υπαιτίου της ζημίας, δεσμεύεται από τη ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας που περιλαμβάνεται στη σύμβαση ασφαλίσεως μεταξύ των Skåne Entreprenad και Navigators Management, δυνάμει του άρθρου 13, σημείο 5, του κανονισμού 44/2001, ερμηνευόμενου σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το Sø- og Handelsretten (δικαστήριο ναυτικών και εμπορικών διαφορών) ορθώς απέρριψε την αγωγή που άσκησε ο Assens Havn.

25 Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι, καταρχήν, σύμφωνα με το δανικό δίκαιο, ο ζημιωθείς δεν μπορεί να εναγάγει ευθέως την εταιρία που παρέχει ασφαλιστική κάλυψη στον υπαίτιο ζημίας· ωστόσο, το άρθρο 95 του νόμου περί των συμβάσεων ασφαλίσεως παρέχει τη δυνατότητα ασκήσεως τέτοιας αγωγής όταν, για παράδειγμα, ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή έχει κηρυχθεί σε πτώχευση, όπως συνέβη στην υπό κρίση υπόθεση.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Højesteret (Ανώτατο Δικαστήριο, Δανία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 13, σημείο 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α' , του κανονισμού 44/2001, την έννοια ότι ζημιωθείς ο οποίος, κατά το εθνικό δίκαιο, μπορεί να ασκήσει απευθείας αγωγή κατά της εταιρίας που παρέχει ασφαλιστική κάλυψη στον υπαίτιο της ζημίας δεσμεύεται από ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας η οποία είχε συμφωνηθεί νομίμως μεταξύ του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου του, σύμφωνα με το άρθρο 13, σημείο 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

27 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 13, σημείο 5, του κανονισμού 44/2001, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι ο ζημιωθείς που έχει τη δυνατότητα να εναγάγει ευθέως τον ασφαλιστή του υπαιτίου της ζημίας την οποία υπέστη μπορεί να δεσμεύεται από ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συμφωνηθείσα μεταξύ του εν λόγω ασφαλιστή και του εν λόγω υπαιτίου της ζημίας.

28 Για να δοθεί απάντηση στο ως άνω ερώτημα, πρέπει να ληφθούν υπόψη η οικονομία των διατάξεων του τμήματος 3 του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 και οι σκοποί των διατάξεων αυτών.

29 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το τμήμα 3 του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 καθιερώνει ένα αυτοτελές σύστημα κατανομής της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων σε υποθέσεις ασφαλίσεων (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Μαΐου 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, σκέψη 29).

30 Όπως και στους σχετικούς με τους εργαζομένους και τους καταναλωτές τομείς, η αγωγή σε υποθέσεις ασφαλίσεων χαρακτηρίζεται από μια ανισορροπία μεταξύ των διαδίκων (βλ., συναφώς, απόφαση της 26ης Μαΐου 2005, GIE Réunion européenne κ.λπ., C-77/04, EU:C:2005:327, σκέψη 22), ανισορροπία την οποία οι κανόνες του άρθρου 8 του τμήματος 3 του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 αποσκοπούν να διορθώσουν προβλέποντας υπέρ του ασθενέστερου μέρους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας οι οποίοι είναι ευνοϊκότεροι για τα συμφέροντά του σε σχέση προς τους γενικούς κανόνες (βλ., συναφώς, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, σκέψη 40).

31 Ειδικότερα, οι εν λόγω διατάξεις διευκολύνουν τη θέση του θύματος ζημίας καλυπτόμενης από ασφάλιση παρέχοντάς του τη δυνατότητα να εναγάγει τον εμπλεκόμενο ασφαλιστή ιδίως ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, υπό την προϋπόθεση ότι το εθνικό δίκαιο προβλέπει μια τέτοια ευθεία αγωγή.

32 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 24 και 25 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο, στο οποίο εναπόκειται να ερμηνεύσει το δικό του εθνικό δίκαιο, κρίνει ότι το άρθρο 95, παράγραφος 2, του νόμου περί των συμβάσεων ασφαλίσεως, που έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, προβλέπει, υπέρ του ζημιωθέντος, δικαίωμα ασκήσεως ευθείας αγωγής, υπό την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001, κατά του ασφαλιστή.

33 Όσον αφορά το αντιτάξιμο μιας συμβάσεως παρεκτάσεως δικαιοδοσίας έναντι του ζημιωθέντος, είναι, αφενός, σαφές ότι, κατά το άρθρο 13, σημείο 5, του κανονισμού 44/2001, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, είναι δυνατή η παρέκκλιση με μια τέτοια σύμβαση από τις διατάξεις του τμήματος 3 του εν λόγω κανονισμού, ιδίως σε περίπτωση συμβάσεων ασφαλίσεως που καλύπτουν κάθε ευθύνη προκύπτουσα από τη χρήση ή την εκμετάλλευση πλοίων.

34 Αφετέρου, δεν αμφισβητείται ότι το άρθρο 11, παράγραφος 2, του κανονισμού 44/2001, που καθιστά εφαρμοστέες τις διατάξεις των άρθρων 8, 9 και 10 του κανονισμού αυτού σε περίπτωση ευθείας αγωγής εκ μέρους του ζημιωθέντος κατά του ασφαλιστή, δεν αφορά τα άρθρα 13 και 14 του εν λόγω κανονισμού και, επομένως, τις συμβάσεις παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας.

35 Κατά συνέπεια, από την οικονομία των διατάξεων του τμήματος 3 του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 δεν προκύπτει ότι μια σύμβαση παρεκτάσεως δικαιοδοσίας είναι αντιτάξιμη έναντι του ζημιωθέντος.

36 Συναφώς, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να κρίνει ότι, σε υποθέσεις ασφαλίσεως, η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια που θέτει ο σκοπός της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Μαΐου 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, σκέψη 31).

37 Έτσι, το άρθρο 13 του κανονισμού 44/2001 απαριθμεί κατά τρόπο περιοριστικό τις περιπτώσεις στις οποίες τα μέρη μπορούν να παρεκκλίνουν από τους κανόνες του τμήματος 3 του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού αυτού.

38 Επιπλέον, κατά το άρθρο 23, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού, οι συμφωνίες περί απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας δεν παράγουν αποτελέσματα εάν είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του άρθρου 13. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι ο εν λόγω κανονισμός θεσπίζει ένα σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι παρεκκλίσεις από τους κανόνες περί δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεως πρέπει να ερμηνεύονται στενά (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 12ης Μαΐου 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, σκέψη 31).

39 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η κατάσταση του τρίτου ο οποίος υπέστη ζημία καλυπτόμενη από ασφάλιση είναι ακόμη πιο απομακρυσμένη από τη συμβατική σχέση που προβλέπει ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας σε σύγκριση με την κατάσταση του ασφαλισμένου δικαιούχου που δεν έχει συναινέσει ρητώς σε αυτήν, την οποία αφορά η απόφαση της 12ης Μαΐου 2005, Société financière et industrielle du Peloux (C-112/03, EU:C:2005:280).

40 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συμφωνηθείσα μεταξύ του ασφαλιστή και του αντισυμβαλλομένου του δεν μπορεί να αντιταχθεί σε ζημιωθέντα που υπέστη ζημία καλυπτόμενη από ασφάλιση και ο οποίος επιθυμεί να εναγάγει απευθείας τον ασφαλιστή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως, ή ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του, δυνατότητα την οποία δέχθηκε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 13ης Δεκεμβρίου 2007, FBTO Schadeverzekeringen (C-463/06, EU:C:2007:792, σκέψη 31).

41 Πράγματι, η επέκταση στους ζημιωθέντες του επαχθούς αποτελέσματος ρήτρας παρεκτάσεως δικαιοδοσίας στηριζόμενης στις διατάξεις των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού 44/2001 μπορεί να θίξει τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει το τμήμα 3 του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού, ήτοι την προστασία του οικονομικώς ασθενέστερου μέρους (βλ., συναφώς, απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, σκέψη 40).

42 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, το άρθρο 13, σημείο 5, του κανονισμού 44/2001, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι ο ζημιωθείς που έχει τη δυνατότητα να εναγάγει ευθέως τον ασφαλιστή του υπαιτίου της ζημίας την οποία υπέστη δεν δεσμεύεται από ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συμφωνηθείσα μεταξύ του εν λόγω ασφαλιστή και του υπαιτίου της ζημίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

43 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 13, σημείο 5, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι ο ζημιωθείς που έχει τη δυνατότητα να εναγάγει ευθέως τον ασφαλιστή του υπαιτίου της ζημίας την οποία υπέστη δεν δεσμεύεται από ρήτρα παρεκτάσεως δικαιοδοσίας συμφωνηθείσα μεταξύ του εν λόγω ασφαλιστή και του υπαιτίου της ζημίας.

(υπογραφές)